

ЩОДЕННИК ПИСЬМЕННИКА: АСПЕКТИ ДОСЛІДЖЕННЯ

У статті аналізується письменницький щоденник як різновид щоденникового жанру, особливий вид літературної творчості, обумовлюється його специфіка та особливості функціонування в колі суміжних жанрових форм. Також наведено короткий огляд праць, присвячених дослідженню вказаної проблематики.

Ключові слова: щоденник, жанр, художньо-документальна література, автобіографія, роль, функції.

Nataliya Stakhniuk. The writer's diary: Aspects of research

The article analyses the writer's diary as a subgenre of autobiographical literature which possesses its own specific features and occupies its own place within the range of related genres. The author also briefly reviews the research papers dwelling on similar aspects.

Key words: diary, genre, documentary literature, autobiography, role, function.

Протягом останніх десятиліть документальна література стала об'єктом активного вивчення. Це пояснюється особливістю літературних запитів суспільства на межі ХХ і ХХІ ст., адже “нефікціональні” жанри – щоденники, мемуари, біографії/автобіографії тощо – відображають не лише суспільно-політичні та культурно-естетичні події епохи, а й прагнуть заглянути в середину цих явищ, здетермінувати, увиразнити їхні особливі риси, а також проаналізувати та інтерпретувати культурно-історичну дійсність максимально достовірно. Белетристику, побудовану на принципі художньої вигадки, витісняє література, заснована на фактографічному матеріалі, на документальних свідченнях. Вона виявляється просто неоціненним матеріалом для розуміння минулого та переосмислення феномену письменницької практики. Письменницькі щоденники стають фактом літератури, навіть, можна сказати, домінують серед інших жанрів. Межу між літературою і не-літературою долають відкрито, і автори усвідомлюють перехід цілком очевидно. Видається, що для письменників-діаристів буття щоденника лежить за межею жанру просто інтимного, такого, що не належить до літератури. Щоденники як авторські свідчення учасників переломних та історично значущих подій претендують на право бути визнаними публіцистичними творами та завжди привертатимуть увагу істориків, соціологів, філософів та літературознавців.

Щоденник – специфічний, гетерогенний жанр документалістики. У його вивченні залишається багато дискусійних питань, які не можуть бути науково вирішеними без дослідження історії жанру, специфіки його функціонування в літературному процесі як у діахронічному розвитку, так і на синхронних зрізах. Проблематика вивчення щоденника як літературного жанру багатоаспектна. У літературознавстві поки що важко виокремити послідовні й системні дослідження, присвячені цій темі. Ситуація ускладнюється також відсутністю в науковій думці однастих висновків щодо визначення місця щоденника в системі літературних жанрів, його специфіки, функцій, а також перспектив розвитку. Спроба узагальнення досвіду вітчизняних та іноземних дослідників з метою вироблення єдиної методології й методики з урахуванням елементів історико-генетичного, порівняльно-історичного й типологічного методів аналізу надала б можливість щоденнику набути необхідної жанрової чіткості.

Відома польська дослідниця Р. Любас-Бартошинська наголошує на проблемі диференціації мемуарних текстів та необхідності конкретизації жанрової специфіки щоденника як літературно-художньої форми, а також класифікації його основних ознак: “До сфери мемуаристики входять

надзвичайно різноманітні явища, які часто трактуються як тотожні форми. Спогади, мемуари, автобіографія, щоденник – це поняття, які неодноразово вживаються як взаємозамінні, причому не лише в працях неісториків літератури чи в популярних статтях. І не завжди у висновках представників антинормативного напрямку, які вбачали в одному творі ознаки кількох жанрів” [15, 6]. До мемуаристики дослідниця зараховує всі споріднені форми, крім т. зв. літературної та наукової біографістики.

Критичне й наукове усвідомлення щоденника як жанру в літературознавстві позначене епізодичністю та поодиноким сприйняттям його на рівні маргінальної жанрової форми. Закономірними стають численні спроби, з одного боку, розглядати щоденник у загальному контексті публіцистичної оповіді, а з другого – не переобтяжувати себе конкретизацією специфічних ознак цієї форми.

Проблему “нехудожньої” літератури порушує у своїй статті сучасна польська дослідниця М. Чермінська. До жанрів нехудожньої прози авторка зараховує, зокрема, репортаж, біографію та мемуари. Вона пише: “У системі сполучених посудин, якою є культура, не можна не помітити тиску, який чинять ці форми, що їх називають пограничними чи паралітературними, на традиційний центр, що зосереджує в собі жанри високої літератури... Потреба прискіпливого погляду на нехудожню прозу, як крізь призму взаємозв’язків із традиційними жанрами, так і власних цінностей творів цієї царини, назріла вже давно...” [11, 398].

Традиційному розумінню автобіографічних, приватних текстів протиставляється питання про статус фікції в подібних жанрових формах, про тип фабули та роль літературності, художності. Варто наголосити, що такий безпосередній зв’язок суб’єкта зі щоденником виникає саме зі специфіки жанру, який постійно та нерозривно межує з такими поняттями, як експресія, суб’єктивність та індивідуальний стиль.

Вивчення художньо-документальної літератури неможливе без порівняння специфічних рис споріднених художніх форм. Зокрема, щоденник за багатьма типологічними ознаками має багато спільного з автобіографією, мемуарами, сповіддю, листами. Отже, щоденник – літературно-побутовий жанр, фіксація побаченої, почутої, внутрішньої пережитої події, яка щойно сталася. Щоденник фіксує переважно явища особистого, інтимного життя, переживання, роздуми автора. Форма викладу зазвичай монологічна, хоч відомі приклади і внутрішньо-діалогічної полеміки із самим собою або з уявним співрозмовником [8, 745]. Близький до щоденника діаріуш (лат. *diario* – щоденний, пол. *dziariusz* – щоденник, сімейна хроніка) – комплекс записів, що здійснюється певною особою періодично, регулярно, щодня або принаймні із зазначенням конкретної дати. Таким записам притаманна хронологічність, дотримання плинності подій, суб’єктивність (мова – від першої особи, тема – залежно від особистих зацікавлень автора) [13, 58]. Конструкція щоденника не передбачає попередньо задуманого сюжету, на його структуру впливає лише перебіг подій, фіксованих автором. Початковою причиною спорідненості щоденника й автобіографії виступає усвідомлення цінності, значущості особистості. Автобіографія – це літературний твір, тему якого становить власне життя автора. Коли йдеться про автобіографію, то слід зазначити, що її автор часто застосовує фікцію, “дописує” та “перепишує” своє життя, роблячи його логічнішим і цілеспрямованішим. Пограничним жанром із цього погляду постає автобіографічний роман [17, 50]. На відміну від автобіографії щоденник орієнтований автором на самого себе, не розрахований на публічну рецепцію, тому й образ такого автора більш достовірний, правдивий і відкритий.

У вивчення сучасних автобіографічних жанрів великий внесок зробив Ф. Лежен, автор концепції автобіографічного пакту. Дослідник чітко окреслив категорії, властиві автобіографізму як текстовому явищу, котрі відмежовують автобіографічні тексти від усіх інших. Тобто, на думку Ф. Лежена, автобіографізму притаманний своєрідний “автобіографічний пакт”, який передбачає тотожність автора, наратора та героя в одній автентичній особі. Така тотожність має прагматичний характер, хоча й нерідко впливає на структуру тексту та його особистісні ролі. Факт, що наратор, герой і автор становлять одну особу, зовсім не означає, що оповідь повинна вестися від першої особи, хоча така модель нарації типова. Автор концепції наголошує на співзалежності: “Наратор для героя є тим, чим автор для моделі” [14, 51], – до того ж моделлю слугує хтось, чий портрет змальовано в автобіографічному творі. Крім того, Ф. Лежен розрізняє поняття тотожність та наслідування: тотожність – це факт, вихідна точка автобіографії, наслідування – ланка, яка поєднує два об’єкти, має суб’єктивний та ступеневий характер. Наслідування Ф. Лежен вважав явищем вторинним та нерелевантним стосовно автобіографізму, явищем, притаманним насамперед категорії фікції та художньої літератури.

Наступний жанр художньо-документальної прози – сповідь, у якій, подібно до щоденника, нерідко йдеться про найпотаємніше, приховане від сторонніх. Однак сповідь на відміну від щоденника, мемуарів та автобіографії часто буває позбавлена хронологічно-последовного викладу. Як і в щоденниках, оповідь там ведеться від першої особи, до того ж оповідач, намагаючись упорядкувати власний внутрішній світ, допускає читача до сокровених його глибин. Як у щоденниках, так і у сповіді прагнення до максимальної відвертості виявляється жанровою необхідністю. Та все ж, незважаючи на очевидну подібність щоденників, мемуарів, автобіографій та сповідей, перші мають особливість, яка принципово вирізняє їх з-поміж інших означених жанрів.

І в мемуарах, і в автобіографіях, і у сповідях, як уже зазначалося, текст ретельно вибудований, з усієї інформації відбирається тільки найважлива, найзначуща. Щоденникові записи натомість мають властивість формуватися стихійно. Автор, відбираючи те, що йому здається найважливішим, не має змоги впливати на текст загалом. За таким критерієм щоденники набагато ближчі до листів, особливо до регулярної кореспонденції, де матеріал не сортується, записується “по гарячих слідах”. Порівняльний аналіз обох жанрів дозволяє помітити єдину точку перетину семантичних формул листа і щоденника зі спільним наміром: “Я хочу писати про різні речі, про які я недавно думав”. Жанр щоденника, як і листа, передбачає існування двох полярних центрів – відправника і отримувача. Різниця полягає в тому, що у щоденника особлива категорія отримувача – сам автор. “Якщо автор персоніфікує щоденник та наділяє його функціями свого “Я” – то він застосовує в цьому випадку форму другої особи, якщо ж автор ідентифікує себе в майбутньому як “друге Я” – то застосовує форму першої особи. Жанри листа і щоденника незвичайно близькі. Вони мають багато співдотичних площин та навіть виявляють приховані в окремих визначеннях наміри і причини свого функціонування” [18, 129].

Існує тільки одна риса, яка принципово відрізняє ці два жанри, а саме: регулярний у часі характер заміток у щоденнику та відсутність будь-якого часового принципу у випадку з листом. Крім цього, відмінності помітні також на рівні їх текстових реалізацій, наприклад, тематичний добір, властивий листу, і відсутність ієрархії тем у щоденнику тощо.

Мемуари (фр. *memoires* – спогади, пол. *ramiętnik*) – оповідь у формі записок від імені автора про реальні події минулого, учасником або ж очевидцем яких він був. Провідна жанрова ознака мемуаристики – суб'єктивне осмислення певних історичних подій, життєвого шляху конкретно-історичної постаті із залученням документів, співвіднесенням власного духовного досвіду автора зі внутрішнім світом його героїв, соціально-психологічною природою їх учинків, мотивацією дій і рішень [8]. Мемуарам притаманна документальність, історична достовірність, хоча не заперечується і право автора на художній вимисел. Мемуари вирізняються подвійним поглядом письменника на події, які він описує: так він сприймав їх насправді, а ось такими (з урахуванням життєвого досвіду, громадської думки) ці події постали в його свідомості через роки, у момент творчої праці над мемуарами. Говорячи про минуле, автор мемуарів практично ніколи не може перебувати в межах одного часового виміру. Фрагменти мемуарів, як правило, об'єднуються за однією важливою для автора тематичною лінією. Найчастіше це тема історичного часу, відміченого важливим соціальним, державним явищем. У щоденнику ж практично відсутня будь-яка систематизація фактів, у його змісті домінує стихійність. Щоденник становить собою періодично доповнюваний текст, тому поправки до загальної системи побудови оповіді вносить саме життя. Щоденник від мемуарів відрізняє і образ автора. Якщо автор щоденника веде розповідь “зсередини” життєвого потоку, то мемуарист віддалений од предмета, який він описує. Щоденники та мемуари також відрізняються стилістично. Стиль мемуарів чітко регламентований, як у художній літературі. Щоденнику властива непостійність стилю: усе залежить від настрою його автора.

Ще одну, найскладнішу, на наш погляд, але водночас і досить поширену форму мемуаристики – літературний портрет – виокремлює В. Пустовіт. У своїй праці вона пише: “Автор літературного портрета не ставить собі за мету відтворити весь життєвий шлях свого героя, а намагається через одну або декілька зустрічей показати характерні риси його особистості” [10, 20]. Однак як жанр мемуаристики літературний портрет у чистому вигляді існує рідко. Справді, літературний портрет – це специфічний жанр мемуаристики. Він характеризується переважно посиленою увагою до постаті певної людини, яка стає об'єктом зацікавлення автора. За своїми жанровими ознаками літературний портрет близький до художньої біографії та літературної критики.

Це пояснює, чому сучасні дослідники вміщують розглянуті форми оповіді в одну групу споріднених жанрів, хоча елементи, що супроводжують наведену номінацію жанру (біографія, автобіографія, сповідь, мемуари, документ, щоденник тощо), бувають різними. Широкий контекст, у якому поданий щоденник, пояснюється тим, що він як елементарна одиниця великої жанрової групи, названої “спогадами”, найчастіше не вирізняється як окрема жанрова форма. Оскільки специфічні особливості жанру щоденника майже не досліджуються, а сам щоденник аналізується в загальному потоці споріднених жанрових особливостей (біографічна проза, мемуаристика, сповідальна література), то в науковій літературі це призводить до суб'єктивних його тлумачень.

Особливе місце серед художньо-документальних жанрів посідає письменницький щоденник як оригінальний і маловивчений жанр літератури. У ньому поєдналося все сокровенне, усе найхарактерніше в особистості письменника. Щоденник – не витвір мистецтва, адже в ньому найменше всього “штучного”, “художнього”. Щоденники не створюються, а ведуться. У них ми маємо справу не з посередниками, не із “замінниками” особистості автора,

а із самою особистістю в її глибинній основі. Щоденник не відображає, не малює образ людини – він частина її самої, деталь душі, вчинків, характеру. Так починає свою книжку російський дослідник О. Єгоров [6, 3]. Варто також наголосити, що за типологічними, генологічними та історичними критеріями поділу на жанри письменницькі щоденники нічим не відрізняються від щоденників не письменників. Зокрема, О. Галич, із цього приводу пише: “Не всі щоденники, навіть письменницькі, є фактом художньої літератури. Досить часто це просто систематичні, а то й без особливої системи записи різних справ, подій, турбот, що обтяжували автора, інколи це короткі фрагменти майбутніх творів, діалоги й монологи, автокоментарі до творів тощо” [3, 42]. Далі автор продовжує: “Адже в чистому вигляді щоденників... не існує. У кожному щоденнику існують елементи суміжних типів. Та й їх пишуть не тільки письменники” [3, 51].

Письменницькі щоденники належать до ширшої групи особистих щоденників, становлять певний вид письменницької практики, яка полягає у створенні циклу щоденних записів, диктованих власними рефлексіями. Практика така, на думку П. Родака, має кілька функціональних площин: перформативну (передбачає різні види діяльності), матеріальну (використання знарядь та матеріальних носіїв письма, знаків, предметів та ін.), текстову (семантика записаних слів; до того ж у виняткових випадках можуть існувати щоденники майже без тексту, коли кінцевий результат такого виду практики зводиться до запису дати) [16, 34]. Варто додати, що така щоденна письменницька практика, як ведення щоденника, кардинально відрізняється від практики створення літературного твору, а можливе уподібнення першого виду практики до другого – це надзвичайно важливе явище в аспекті історичного розвитку щоденникової традиції з погляду її типологічних відмінностей, зокрема й щоденників письменників. Отже, можна стверджувати, що існують щоденники письменників, які нічим не відрізняються від щоденників не-письменників, ураховуючи присутність в останніх елементів практики, матеріальності та текстових характеристик. Визначальний у такому випадку суто зовнішній елемент – буття письменника передбачає певну суспільну роль. Крім цього, щоденник письменника може стати таким через певний час, будучи в момент написання лише щоденником майбутнього письменника, як це було, наприклад, у випадку зі С. Жеромським.

У практиці ведення письменницького щоденника маємо справу в основному з двома взаємозв'язаними видами мотивації – екзистенціальними, тобто людськими, та творчими. Мотиви ці в письменницькій практиці як види діяльності відображаються в певних функціях щоденника. Функції щоденника екзистенціального типу П. Родак поділяє ще на два підвиди: на перформативні – ті, які мають певний вплив на життя автора, та ті, що не впливають на життя й долю письменника (що, зрештою, не свідчить про його неперформативність загалом). Серед перших найважливішою функцією стає формування авторської самототожності, терапевтична, упорядкувальна та дисциплінувальна функції. До других зараховує реєстраційну, нагадувальну, облікову (рахунки, списки, таблиці), автоаналітичну (пізнання самого себе), медитаційну та молитовну функції [16, 38].

Проблему ролі щоденника в житті автора порушував у своїх статтях і М. Гловінський: “Читач щоденника в той момент, коли він стане опублікованим, мусить усвідомлювати, що він має справу не з текстом, який становить більш чи менш суб'єктивне відображення певного циклу подій, чи текстом, котрий увіковічнив низку роздумів, а з текстом, який відігравав активну роль

у житті його автора. Усвідомлення цього факту обов'язкове для правильного сприйняття читачем особистого щоденника. Адже він не є ані пасивним записом подій, ані незацікавленим свідком, він – активний чинник у житті автора” [12, 71].

Письменницький щоденник упродовж багатьох років відігравав значну роль у науці та літературі. Дослідники вбачали в ньому джерело біографічних відомостей і матеріал для наукових коментарів до різних творів письменника. Беззаперечно й те, що література активно збагачується завдяки функціонуванню саме письменницького щоденника та його різновидів, а також завдяки використанню елементів щоденникового жанру в повісті, оповіданні, новелі чи романі. Ідеться також про дослідження генезису художнього твору, художньої своєрідності творів літератури, різних сторін індивідуальності письменника. Вважається, що вивчати генезис художнього твору, його еволюцію, рух від задуму до втілення треба за архівними матеріалами, передусім рукописами письменника, що відображають усі стадії його роботи. З огляду на це сучасні літературознавці значну увагу приділяють вивченню жанру щоденника. З досліджень останніх десятиліть варто відмітити такі праці: “О психологической прозе” [4], “Сцепление жанров” [7], “Законы щоденникового жанра” [2]. Про популярність і актуальність жанру свідчать численні дисертаційні дослідження. Наприклад, праця І. Даровської [5], у якій дослідниця ґрунтовно вивчає специфіку письменницьких щоденників, наводить нову й досить несподівану їх класифікацію:

- традиційний щоденник;
- літературний щоденник;
- белетризований, або вигаданий, щоденник.

Подібну пропозицію типології письменницьких щоденників робить у своїй статті польський дослідник П. Родак, який також виокремлює три основні види:

приватний щоденник – який ведеться автором для самого себе, а не для публікації, або ж думку про опублікування допускає лише гіпотетично;

щоденники письменників, які так само ведуться для самого себе, мають приватний характер, але із самого початку призначаються для майбутньої їх публікації;

літературні щоденники, які пишуться безпосередньо для друку, найчастіше в журналах, а потім ще за життя автора у вигляді книжки [16, 46-48].

Проблемі дослідження щоденників присвячена також праця Н. Момот, у якій авторка пише: “Письменницькі щоденники поєднують ліричні роздуми про творчу працю, ескізи майбутніх творів, жанрові сценки, невеликі новели, притчі, іноді навіть віршовані рядки, філософські міркування, оцінки суспільно-політичного життя, записи про найрізноманітніші події, фіксацію почутого (фразеологізмів, слів, анекдотів тощо). Подібна синтетичність призвела до того, що письменники їх називають по-різному: “ліричні записи”, “зошити”, нотатники, “листки календаря”, “образки” (І. Франко). Така різноманітність назв зайвий раз свідчить про неоднозначність поняття “письменницький щоденник”, підводить до необхідності проведення більш чітких демаркаційних ліній, більш тонкої градації самого поняття” [9, 17].

Уявлення самого автора про свій щоденник бувають досить скромними та суб'єктивними. Але хай би як там було, коли щоденник зберігає перші спалахи замислів або в ньому осідають усім життям письменника й життям узагалі завойовані істини-висновки, а річище щоденника прокладає сам Час, записи перестають бути “приватною власністю” автора.

Тому і для українських, і для закордонних літературознавців письменницькі щоденники дедалі частіше стають предметом детального вивчення, джерелом

досі не відомих і маловивчених сторінок життя та творчості автора. Вони з'являються на сторінках головних розділів літературно-художніх журналів, виходять окремими книжками. Класичними творами щоденникового жанру, що заслуговують на ґрунтовне дослідження, стали щоденники О. Довженка, В. Винниченка, Т. Шевченка, Л. Толстого, Ф. Достоєвського, С. Жеромського, М. Домбровської, З. Налковської, Г. Герлінґа-Ґрудзінського та багатьох інших. Кожен щоденник має свої особливості. Періодизація щоденників, їхнє вивчення у хронологічних рамках певного періоду дозволяє виявити причини, сутність та етапи жанрової еволюції й розв'язати низку інших актуальних проблем. Кожен щоденник засвідчує свою оригінальність і неповторність, доводить, що письменницький щоденник – явище неоднорідне, гетерогенне.

Отже, щоденник має власну історію становлення та розвитку. Народжуючись у надрах нелітературних явищ як форма приватного запису, він поступово набував нових, тематично й художньо значущих рис. У щоденниках ХІХ – початку ХХ ст. присутні найбагатші потенційні можливості соціально-історичного, суспільного й естетичного плану, які дозволяють багатьом письменникам на базі щоденника, відштовхуючись від нього, створювати автодокументальні твори, наділені самостійною цінністю. Щоденник сам по собі не становить жанр літератури, але, набуваючи ознак, притаманних художній літературі й водночас не втрачаючи визначальних властивостей документально-мемуарної прози, він стає проміжною ланкою, що поєднує ці жанри. Сучасний щоденник має літературне значення – це багатоаспектний публіцистичний твір, який у кожному конкретному випадку характеризується послідовністю ряду “події / їх авторська інтерпретація”.

Отже, зазначимо, що спорідненість щоденника з іншими художньо-документальними жанрами виявляється за цілою низкою ознак, загальних для всіх художньо-документальних жанрів: фактографічність, підвищена увага до точності датування, до дрібниць і деталей, а також сповідальний характер оповіді та прагнення до самопізнання. Межі між окремими творами художньо-документальних жанрів не завжди чітко визначені, проте кожна з форм художньо-публіцистичної оповіді має і свої оригінальні риси. Зокрема, щоденник наділений унікальною здатністю поєднання фактографічності з інтонацією інтимного переживання моменту.

До останнього часу в літературознавчих дослідженнях щоденник залишався на периферії серед інших жанрів. Це викликало необхідність переосмислення феномену письменницького щоденника, починати вивчення якого потрібно фактично з “нуля”, з визначення жанрових ознак, законів жанру і його місця в системі прозових жанрів. Це галузь безперервних суперечок і дискусій, адже проблема теорії жанру почала активно досліджуватися відносно пізно – лише у другій половині ХХ ст. Тому нині наукова думка в цьому питанні потребує теоретичної систематизації та встановлення єдиного підходу до канону жанру.

ЛІТЕРАТУРА

1. Богомолов Н. Дневники в русской и мировой культуре начала XX века // Богомолов Н. Русская литература первой трети XX века. Портреты. Проблемы. Размышления. – Томск, 1999. – 632 с.
2. Бочаров А. Законы дневникового жанра // Вопросы литературы. – 1971. – №6. – С. 64-69.
3. Галич О. Роды та жанри літератури. – Рівне, 1994. – 62 с.
4. Гинзбург Л. О психологической прозе. – Ленинград, 1971. – 468 с.
5. Даровская И. Писательский дневник и его модификации: Автореферат дис. ... канд. филол. наук. – К., 1992. – 20 с.
6. Егоров О. Дневники русских писателей XIX века: Исследование. – М., 2002. – 228 с.
7. Затонский Д. Сцепление жанров // Жанровое разнообразие современной прозы Запада. – К., 1989. – 298 с.
8. Літературознавчий словник-довідник / Р. Гром'як, Ю. Ковалів та ін. – К., 1997. – 752 с.

9. *Момот Н.* Щоденник Т.Шевченка як творчо-психологічний та жанровий феномен: Дис. ... канд. філол. наук. – Кіровоград, 2006. – 176 с.
10. *Пустовіт В.* Українська історико-біографічна проза: Постаті. Тексти. Проблеми: Навчальний посібник для студентів філологічних спеціальностей вищих навчальних закладів. – Луганськ, 2006. – 52 с.
11. *Чермінська М.* Автобіографічний трикутник. Свідчення, сповідь і виклик // *Теорія літератури в Польщі: Антологія текстів.* Друга пол. XX – поч. XXI ст. – К., 2008. – С. 397-428.
12. *Głowiński M.* Powieść a dziennik intymny w: tegoż: *Prace wybrane.* – Т. 2: *Narracje literackie i nieliterackie.* – Kraków, 1997. – S. 65-84.
13. *Jaworski S.* Podręczny słownik terminów literackich. – Kraków, 2001. – 232 s.
14. *Lejeune Ph.* Wariacje na temat pewnego paktu. O autobiografii. – Kraków, 2000. – 310 s.
15. *Lubas-Bartoszyńska R.* Style wypowiedzi pamiętnikarskiej. – Kraków, 1983. – 224 s.
16. *Rodak P.* Dziennik pisarza: między codzienną praktyką piśmienną a literaturą // *Pamiętnik Literacki.* – 2006. – Z. 4. – S. 29-49.
17. *Słownik terminów litrackich /* Pod red. J.Śławińskiego.– Wrocław-Warszawa-Kraków, 2002. – 706 s.
18. *Wierzbicka A.* Genry mowy // *Tekst i zdanie.* – Wrocław, 1983. – S. 125-137.

Отримано 29 вересня 2011 р.

м. Київ

Євген Казимирович Нахлік. Біобібліографічний показник: До 55-річчя від дня народження і 30-річчя наукової діяльності / НАН України. – Львів, 2011. – 355 с., іл.

До книжки ввійшли відомості про життєвий шлях відомого літературознавця, історика нової української літератури, літературного критика, компаративіста, славіста, полоніста, русиста, керівника Львівського відділення Інституту літератури ім. Т. Г. Шевченка НАН України доктора філологічних наук Євгена Казимировича Нахліка та про його наукову, науково-організаційну й видавничу діяльність. Подано наукові праці та доповіді за 1981–2010 рр. і публікації з відгуками на них, а також витяги з літератури про нього, зокрема статті, рецензії, дискусії, полеміки тощо. Завершують книжку іменний показник і показник періодичних, продовжуваних, серійних і багатотомних видань, у яких зареєстровано праці Є. Нахліка та літературу про нього.

С. С.

Наші презентації

Передплачуйте

СЛОВО *i* ЧАС

– єдиний академічний
літературознавчий журнал
про українську та світову літературу.
Передплатний індекс – 74423.
Електронний варіант
на Web-сторінці за адресою:
www.slovoichas.in.ua

